

מערכ שיעור

מערכ שיעור:

יש גבול לאהבה- על אהבת הארץ ופעולות 'תג מחיר'

מבוא:

"כמה שאני אוהב אותך, ארץ ישראל", "אין כמו ארץ ישראל", במערכ זה אנו בחרנו ליצור קישור בין הנושאים הללו לבין סוגיית 'תג מחיר' ומשמעויותיה מנקודת מבט תורנית. קישור זה מאפשר לנו לבחון: האם יש לבטא את אהבת הארץ בכל מחיר? האם לגיטימי לבטא את אהבת הארץ בכל דרך שהיא? האם אנו סומכים על הרשויות והגופים האמונים על שמירת החוק והביטחון ועל הערכים היהודיים-ישראליים, או שאנו רשאים לפעול על פי מצפוננו כשהחלטות השלטון אינן מקובלות עלינו? ומה המסרים שעלינו המחנכים לשדר ולהבהיר לתלמידינו בתקופה זו?

מטרות:

1. להכיר את הפרשנויות השונות לערך "אהבת ארץ ישראל" מתוך השיר "ארץ ישראל שייכת לעם ישראל".
2. להתמודד עם סוגיית 'תג מחיר' ועם הקשר בין 'תג מחיר' לבין רצח רבין.
3. לדון במתח שבין הנאמנות לערכים אישיים לבין הצורך לשמור על המדינה ועל חברה מסודרת שאינה מתדרדרת למלחמות פנימיות ללא גבול.

מהלך הפעילות:

- א. קריאת שיר ודיון: איש מוזר של נעמי שמר.
- ב. דיונים בשיטת הייד פארק בתופעת 'תג מחיר' בסיוע מקורות והיגדים.
- ג. דיון מסכם.

חלק א – לימוד שיר ודיון

השיר/מקאמה חותם את "הספר השני" (1975) של נעמי שמר בעמוד לא ממוספר שכותרתו "נ.ב." ומפורסם באדיבות ללי שמר.

איש מוזר | נעמי שמר

בדרך לכאן
פגשתי איש מאוד מוזר
שהלך כמו סהרורי,
מלמל לעצמו בשקט ואמר:
על משכבי בלילות אני שומע

מערך שיעור

קול פעמון גדול מצלצל
ארץ ישראל שייכת לעם ישראל

ובקומי בבוקר אני חוזר ואומר
וכמו מתפלל
ארץ ישראל שייכת לעם ישראל
והד עונה לי מן הגאיות
והזריחה בהרים היא יפה להלל
וארץ ישראל שייכת לעם ישראל

וכך בקול ענות,
וכך בקול ילל
וכך יומם וליל-
ארץ ישראל שייכת לעם ישראל

והיא שייכת לו-
לא כדי שיחזיק בה חיל כיבוש
או חיל מצב
היא שייכת לו כדי לבנות בה
את בית חלומותיו
וכך בהקיץ ובחלום
ומדור לדור
ומתוך הרגל
ארץ ישראל שייכת לעם ישראל

איש מוזר, אמרתי. תתבייש,
סיסמא כל כך ישנה
הרי אתה מחוץ לתחום ומחוץ לקו
ובעיקר – מחוץ לאופנה
אבל האיש המוזר לא ענה לי,
הוא לא ענה...

ואז ראיתי מסביב
את עשרות ואת מאות ואת האלפים
אנשים כל כך מוזרים
אנשים כל כך יפים
וקולם במקהלה גדולה
כרעם הרחוק מתגלגל-
ארץ ישראל שייכת לעם ישראל

ואז – מיושנת ללא תקנה
וסנטימנטלית ללא רחם-
אמרתי-
אנשים מוזרים – לו יהי חלקי עמכם!

מערכ שיעור

מי היה לדעתכם "האיש המוזר והסחרורי" בחברה הישראלית?
מי לדעתכם קובע את ה"אופנה" ואת ה"תחום" בחברה הישראלית?
איזו משמעות נותן כל אחד מהם ל"ארץ ישראל שייכת לעם ישראל?"

חלק ב – דיון הייד פארק ו'תג מחיר'

על שיטת הייד פארק:
פעילות זו מטרתה לגבש עמדת 'בעד' או 'נגד' כלפי נושא מסוים, כשבשיעור זה הנושא הוא תופעת 'תג מחיר'. התלמידים יקבלו קטעי עיתונות שיסייעו להם לגבש עמדה ולהכין נאום קצר בן 5-7 דקות כדי לשכנע את הקהל בצדקת עמדתם.

לאחר הנאומים יתקיים דיון מסכם.

קטעים מן העיתונות האלקטרונית לעיון התלמידים:

הגדרת ויקיפדיה ל'תג מחיר'

'תג מחיר' הוא כינוי לדרך פעולה בלתי חוקית שבה נוקטים לעתים ישראלים פעילי ימין קיצוני, הכוללת פגיעה אלימה בפלסטינים וברכושם, פגיעה ברכוש משטרת ישראל וצה"ל – בעיקר בכלי רכב; הפגנות וחסימת כבישים בתגובה לאירועי טרור פלסטיני, או להריסת מבנים בלתי מורשים במאחזים על ידי משטרת ישראל וצה"ל. מטרתה של דרך פעולה זו להניא את ממשלת ישראל מלפנות מאחזים ולהרוס מבנים בלתי מורשים באמצעות יצירת הרתעה ומאזן אימה.

למה 'תג מחיר'?

עקיבא הכהן, המורחק מביתו בצו מנהלי, מסר ל"קול היהודי" בתגובה כי "כל עוד שמערכת הביטחון דואגת לעם ישראל אנו תומכים בה ואין כל סיבה לפגוע בה. עם זאת, ברגע שמשתמשים בצבא לפעולה נגד יהודים, במקום נגד האויב, אני יכול להבין את האנשים הפועלים בעצמם נגד האויב ולהזכיר לצבא מה יעודו האמיתי", אומר הכהן.

"צר לי 'מוסיף הכהן' כי בזמן שהרבנים לא מגיבים על הרס ביתן של משפחות באישון ליל, אף לא תגובה מינורית, מוצאים הרבנים את הזמן לפעול אקטיבית נגד יהודים אשר פועלים מתוך אכפתיות לעם ישראל. מדינת ישראל קיימת היום בזכות אותם אנשי מחתרות שפעלו למרות גינויים מצד ראשי הציבור ומסירתם בידי השלטונות. אני מקווה שמסע ההפחדה של הרבנים לא ירתיע את אותם צדיקים מלהמשיך ולפעול למען עם ישראל."

מתוך אתר הקול היהודי

מערך שיעור

רבני "הר עציון" קוראים להסגיר מבצעי פעולות 'תג מחיר'

הרב אהרן ליכטנשטיין והרב יעקב מדין, מראשי ישיבת "הר עציון", מגנים במכתב חריף את פעולות 'תג מחיר' וקוראים לתושבי יהודה ושומרון "למסור כל מידע העשוי לסכל את הפעולות".

אורי פולק מתוך אתר בשבע

כ אלול תשע"א, 19/09/2011 11:02

הרב אהרן ליכטנשטיין והרב יעקב מדין יוצאים היום (ב') במתקפה גלויה נגד מבצעי פעולות 'תג מחיר'. במכתב חדש עליו חתומים הרבנים, מראשי ישיבת "הר עציון" שבאלון שבות, קוראים הרבנים להסגיר את האחראים על ביצוע פעולות 'תג מחיר' על מנת לסכל את התופעה.

במכתב קוראים הרבנים לתושבי יהודה ושומרון למסור כל מידע שיכול לסייע במניעת אירועי פעולות נקמה נוספות של פעילי ימין קיצוני. "אנו מגנים את המעשים המכונים בשם 'תג מחיר' נגד צה"ל, נגד מסגדים ונגד ערבים חפים מפשע. מעשים אלו פסולים לחלוטין מבחינה מוסרית ומבחינה לאומית ומסכנים את כלל ההתיישבות", כותבים הרבנים במכתבם.

עוד טוענים הרבנים כי מכתבם נועד "לחזק את ידי צה"ל בפעולותיו נגד ההפקרות הנפשעת החותרת תחת בסיס קיומנו כאן". הם הוסיפו וקראו "לכל אדם, ובעיקר לתושבי יהודה ושומרון, לעשות ככל יכולתם על מנת למנוע מעשים אלו מכל וכל, ולמסור לקציני הביטחון של המועצות כל מידע העשוי לסכל פעולות של 'תג מחיר'".

הרב מדין הוסיף כי "מבצעי הפעולות הללו חצו כל קו אפשרי ועל כן נדרשנו לניסוח המכתב על מנת לדאוג שהדברים הללו ייפסקו מיד". לדבריו, "צה"ל ואנחנו עובדים בשילוב ידיים מיום שקמה ההתיישבות, ולא ייתכן שהשותפות הזו תופר על ידי מעשים כאלה".

מהו 'תג מחיר' ומי עומד מאחורי התופעה?

מאחורי שיטת 'תג מחיר' עומדת תפיסת עולם פשטנית. א. בן ה-17 מיצהר מדבר עליה כמעט בלחש: "הגיע הזמן שגם בצד שלנו יהיו משוגעים. שגם בצד שלנו יהיו כאלה שלא ניתן לשלוט בהם. שתגובותיהם 'לא שפיות', 'לא נורמליות', שהערבים או צה"ל יגידו עליהם: איתם לא כדאי להתעסק. זה יעשה יותר סדר בשטח. גם היהודים וגם הפלשתינאים, שהפכו אותנו לשק החבטות שלהם, יחשבו פעמיים לפני שיפגעו בנו".

למדיניות 'תג המחיר' אין אבא או אמא פורמליים. זרועות הביטחון קושרות כאמור בין אחדים מיושבי המאחזים המורחקים לבין דרך הפעולה הזאת. גם רב שיתייצב רשמית מאחורי 'תג המחיר' טרם נמצא, אבל הנוער שנוטל בה חלק רואה ברב יצחק גינזבורג, נשיא ישיבת קבר יוסף שביצהר, ברב דוד דודקביץ, רבה של יצהר, וברב יצחק שפירא, אף הוא מיצהר, את מוריו הרוחניים.

ההערכה היא שמאחורי המדיניות האלימה ניצבים כ-3,000 איש, רובם נוער מהיישובים הדתיים האידיאולוגיים, כאשר הריכוזים הבולטים שלהם הם באזור חברון, באזור יצהר

מערך שיעור

ובאזור חוות מעון שבדרום הר חברון. הללו אינם זקוקים עוד להנחיות. השיטה פועלת כמעט באופן אוטומטי. אחרי קבלת ההודעה במכשירים הסלולריים יוצאים לשטח. רוב הפעולות הן בסגנון 'פגע וברח' ומבוצעות על ידי בודדים ולא על ידי חבורות גדולות, שניתן ביתר קלות למנוע את פעולותיהן. כך הוצתו השדות הסמוכים ליצהר לאחר דקירת הילד בן התשע בשכונת שלהבת, לפני שבועות אחדים; כך נחסם כביש 60 בין ירושלים לחברון אתמול ולאחר פינוי יד יאיר לפני שבועות אחדים, וכך הוצתו שדות חיטה בעקבות הריסת קרוואן בחוות שקד שבשומרון לפני שלושה חודשים.

הממסד של המתנחלים והרוב המכריע של רבני יש"ע מסתייגים מדרך התגובה הזאת. חלקם, כמו אנשי דולב וראש מועצת בנימין, אף גינו אותה בלשון חריפה. רוב המתנחלים אינם נוטלים בה חלק, אבל הנוער והצעירים המזוהים עמה רואים בה דרך ראויה, כדי להרתיע את כוחות הביטחון ואת הפלשתינאים מפגיעה ביהודים, או בלשונם של א. מיצהר: "שילמדו שלא כדאי להתעסק אתנו."

מתוך אתר הארץ

הרבנים הראשיים על תופעת 'תג מחיר'

הרב הראשי הראשון לציון הרב שלמה עמאר, בעיתון 'מקור ראשון', מתקשה להאמין כי יהודים עשו את פעולת ה'תג מחיר' במסגד למרות שעל קירות המסגד המפויח התגלו הכתובות- 'נקמה', 'תג מחיר' ו'פלמר'- שם משפחתם של ההרוגים האחרונים ליד חברון. בראיון עם כתבת הדתות של העיתון, נטע סלע, אומר הרב בין השאר: "הדבר כל כך לא הגיוני. קשה לי להאמין שיהודים עשו זאת. אני מבין את הכעס והכאב שיש, אבל זה לא קשור עם זה. הדברים כל כך רחוקים מהיגיון".

הרב עמאר מעריך כי המעשה לא הגיע מהציבור הדתי: "אני מניח שזה או אדם מופרע או מישהו שרוצה להכפיש את האנשים שכביכול חושדים שידם הייתה במעל." לעומתו הרב הראשי האשכנזי, הרב יונה מצגר, מגנה את הצתת המסגד. בראיון ל'חמש בערב' בגלי צה"ל, אמר הרב מצגר: "ביקרתי במקום יחד עם כל ראשי הדתות של הארץ, נצרות, צ'רקסים ודרוזים, והזדעזענו ממה שראינו. כל המקום נשרף לחלוטין", סיפר, "זה הזכיר לנו אירועים מאוד רגישים מלפני למעלה מ-70 שנים: ליל הבדולח, כששרפו לנו את בתי הכנסת וספרי התורה בגרמניה. אנחנו לא יכולים להרשות כזה דבר".

"באנו להרגיע את אנשי הכפר לאחר פעולת תג המחיר, והם כיבדו מאוד את המעמד", אמר הרב הראשי, והוסיף ביקורת מרומזת: "עם זאת, הייתי מצפה שגם כשפוגעים בישראלים וביהודים נציגי האיסלאם יבואו להזדהות. אני לא מצפה שיתאבלו לאחר פיגועי טרור, אך לפחות שיביעו מחאה".

מתוך אתר סרוגים

מערך שיעור

פעולת 'תג מחיר' נוגדת את ההלכה

הצתת המסגד בכפר טובא א-זנגריא הלילה (ב') ממשיכה לעורר גינויים.

אחד עשר רבני ישובים, ישיבות ומדרשות באזור הצפון הוציאו הודעת גינוי משותפת למעשה, בה נכתב: "אנו, רבני ישובים באזור הצפון, מקווים כי מעשה זה לא בוצע על רקע לאומני, אך אם יתברר כי יהודים ביצעו זאת במסגרת 'תג מחיר', אנו מגנים זאת בכל תוקף.

מעשה זה אינו אנושי, אינו מוסרי ובוודאי שאינו מתיישר/מתיישב? לא עם תורת ישראל, ולא עם ההלכה היהודית וערכיה. אין מקום למעשים מסוג זה בכל ימות השנה בכלל ובעשרת ימי תשובה בפרט.

"בימים שאנו מתפללים להופעת מלכות ה' בעולם, יש להרבות בקידוש השם ולא בחילולו".

בין הרבנים שהצטרפו לקריאה ניתן למנות את הרב שאר ישוב כהן, לשעבר רבה של חיפה, הרב יהודה גלעד, רב קיבוץ לביא, הרב מרדכי זמיר, הרב האזורי של עמק יזרעאל, הרב חיים בורגנסקי, רב היישוב מצפה הושעיה, הרב רון לוביץ', רב קיבוץ ניר עציון, ועוד.

גם יו"ר מרכז ישיבות בני עקיבא הרב חיים דרוקמן הגיב בחריפות לשריפת המסגד הלילה בכפר טובא א-זנגריא "כל הפעולות המתבצעות תחת הכותרת 'תג מחיר' הן פעולות זועזעות, מזעזעות, אנטי יהודיות ואנטי מוסריות מעבר לעובדה שהן פסולות כשלעצמן", הוסיף הרב, "הן פוגעות פגיעה קשה בהתיישבות בארץ ישראל".

הנשיא והרה"ר במסגד

שר המדע הרב פרופ' דניאל הרשקוביץ גינה אף הוא בפתח ישיבת הממשלה את המעשה וכינה אותו "אנטי יהודי ואנטי מוסרי שיש להתבייש בו." "מקרים חמורים כאלו ממיטים נזק כבד, ואסור שיישארו בלתי מפוענחים" אמר השר.

בצהריים יגיע נשיא המדינה שמעון פרס יחד עם הרב הראשי לישראל, הרב שלמה משה עמאר, למסגד שהושחת, והם יפגשו עם ראשי הכפר. פרס הביע זעזוע עמוק מהמעשה והגדיר אותו "לא יהודי, לא חוקי ולא מוסרי". הנשיא קרא "להוקיע מעשים כאלה המחבלים ביחסים בינינו לבין שכנינו", והוסיף "לא ניתן לקיצונים פורעי חוק לערער על הצורך לחיות יחד בשוויון ובכבוד הדדי".
מתוך אתר סרוגים

מערכ שיעור

חלק ג – דיון מסכם

ימהם לדעתכם הגורמים שיצרו את תופעת 'תג מחיר'? באיזו דרך ניתן היה למנוע את התופעה? וכיצד יש להתמודד איתה לדעתכם?

ימה יכולות להיות ההשלכות של תופעת 'תג מחיר'? מה עלולות להיות הסכנות? ימתוך הכתבות המובאות לעיל, מהי עמדת הרבנים בנושא?

ילדעתכם, למה התכוונו הרבנים כאשר אמרו שפעולות 'תג מחיר' מסכנות את ההתיישבות ביהודה ושומרון? האם ניתן להבין מדברי הרבנים שיש סתירה בין ארץ ישראל ובין מדינת ישראל וזרועותיה?

יאילו פעולות ניתן לנקוט שאינן נוגדות את החוק ואשר משיגות את תוצאת המחאה? יהאם לדעתך 'תג מחיר' הוא דרך פעולה נכונה?

יאנשי 'תג מחיר' טוענים שהם נאלצים לנקוט בפעולות קיצוניות כי המדינה אינה ממלאת את תפקידה. מה דעתכם על טענה זו? דונו באיזה שלב אזרחים צריכים להחליט שהם 'שוברים את הכלים', אם בכלל.

ימה יקרה במדינה אם כל אחד יקח את החוק לידיים ויפעל באלימות על דעת עצמו למען ארץ ישראל ועם ישראל?

לסיכום:

חברה זקוקה לשלטון. העדר שלטון או העדר מערכת של חוקים וכללים יוצרת מציאות של 'מלחמת הכל בכל'; "אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו". כל סוג של שלטון משליט איזושהו סדר חברתי.

בשלטון דמוקרטי העם הוא הריבון של עצמו, והוא הקובע את הדרכים לניהולה של המדינה או הקהילה (בין באורח ישיר ובין באמצעות נציגים נבחרים). בעולם בלתי מושלם ובהעדר מנגנונים אחרים, בשלטון דמוקרטי אמורים להישמר כללי הצדק הטבעי. 'תג מחיר' מערער את היציבות של שלטון החוק ויוצר פתח ללקיחת החוק לידיים.